

ODJELJENJE ZA PLATNE SISTEME

Analiza određenih segmenata platnog prometa u bankama

Od 35 komercijalnih banaka u BiH, 17 nudi usluge kartičnog poslovanja, isti broj banaka pruža usluge elektronskog bankarstva, a 27 banaka su članice Western Uniona, organizacije za brzi transfer novca, pokazala je analiza koju je izvršilo Odjeljenje za platne sisteme Centralne banke BiH (CBBiH). Analiza određenih segmenata platnog prometa u bankama izvršena je upotrebom anketnih listića koje su popunili ovlašteni predstavnici 35 komercijalnih banaka uključenih u platni sistem. Osim analize rezultata iz anketnog listića, koji se sastojao od 30 pitanja, predstavnici Odjeljenja za platne sisteme CBBiH su, također, održali sastanke sa predstavnicima komercijalnih banaka. Od ukupnog broja banaka koje nude usluge kartičnog poslovanja, 14 koristi neku od međunarodnih platnih kartica. U BiH, kartično poslovanje se obavlja karticama Visa (Visa Electron i Visa Classic), Euro Card (Maestro i Mastercard) i Diners, te Bamcard, trenutno jedinom domaćom platnom karticom. Tokom prvih šest mjeseci ove godine obavljeno je 1,8 miliona transakcija u kartičnom poslovanju sa ukupnom vrijednošću od 312 miliona KM. Sada u BiH postoji 118 instaliranih ATM i 3.650 POS terminala, a do kraja godine planirano je instaliranje dodatnih 20 ATM terminala. Predstavnici Odjeljenja za platne sisteme su tokom sastanaka s bankama saznali da se određeni broj banaka intenzivno priprema za uvođenje kartičnog poslovanja do kraja ove ili početkom naredne godine. Uz banke

koje koriste elektronsko bankarstvo, još četiri banke imaju kupljena softverska rješenja. No, iako polovina banaka nudi usluge elektronskog bankarstva, broj klijenata koji koriste te usluge je veoma mali. Naime, u cijeloj državi samo 1.801 pravno lice i 481 fizičko lice koriste e-banking usluge neke od komercijalnih banaka u BiH. Analiza anketnih listića pokazala je i da je mreža banaka i njihovih filijala i ekspozitura zadovoljavajuća, te da ima tendenciju širenja. Mreža se sastoji od ukupno 620 organizacionih jedinica, od čega su 238 filijale, a 382 ekspoziture. Nepovoljnim može biti ocijenjen mali broj organizacionih jedinica u drugom entitetu. Sve komercijalne banke obuhvaćene anketom imaju detaljno razrađene procedure za rad u unutrašnjem platnom prometu (UPP), a prema podacima koje su dostavile, vidljivo je da se najveći broj naloga, koji se šalju u CBBiH, poravnava u drugom dijelu dana, kada je mogućnost problema sa likvidnošću sistema najveća. Naime, najveći dio

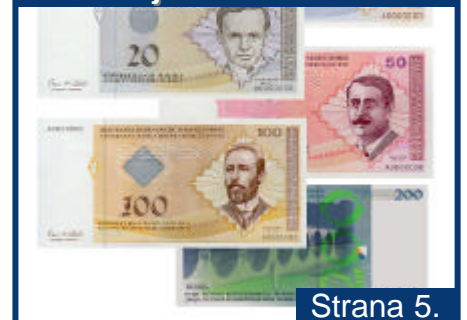
transakcija u žiro-kliringu, 53 posto, obavlja se tokom trećeg poravnanja u 15.00 sati, dok se u RTGS sistemu najveći broj transakcija, 31 posto, poravnava između 14.00 i 15.00 sati. Zbog toga su tokom sastanka sa komercijalnim bankama predstavnici Odjeljenja za platne sisteme insistirali na pronalaženju mogućnosti brže obrade naloga za slanje na poravnanje u CBBiH. Na poslovima UPP-a u komercijalnim bankama BiH radi 1.503 službenika, od čega 733 radi na poslovima platnog prometa, dok 770 obavlja i druge bankarske poslove. Tokom prvih šest mjeseci ove godine, komercijalne banke su prijavile 21,7 miliona KM prihoda na osnovu UPP-a, dok su njihovi rashodi na osnovu UPP-a za isti period bili 18 miliona KM. U očekivanju prelaska na SWIFT Net, najveći broj banaka je već odlučio na koji način će obaviti prelazak sa postojećeg sistema. Većina njih će prilikom prelaska koristiti iznajmljene linije, dok će manji broj banaka sa malim obimom unutrašnjeg i vanjskog prometa koristiti biranu liniju.

SEMINARI: Upravljanje finansijskim i operativnim rizicima

Strana 4.

PRAG: A. Kapetanović uspješno predstavila BiH i njenu novčanicu

Strana 5.

Pomoć u upravljanju deviznim rezervama

Centralnu banku BiH (CBBiH) u septembru/rujnu posjetila je misija Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) za tehničku pomoć, a svrha posjete bila je pružanje pomoći u upravljanju deviznim rezervama CBBiH, te sagledavanje načina na koji se vrši monitoring investiranih sredstava i uloge interne revizije u tim procesima. Tokom sastanaka sa rukovodiocem Odjeljenja za monitoring i analizu razgovarano je o ulozi, funkciji i zadacima Middle Officea, te o internoj kontroli. Diskutirano je i o smjernicama CBBiH za investiranje deviznih rezervi, zahtjevima za investiranje u vrijednosne papire denominirane u euru sa fiksnim prihodom, te o tome kada uspostaviti benchmark portfolio. I u Odjeljenju za bankarstvo održani su sastanci sa misijom MMF-a za tehničku pomoć tokom kojih su sagledani postojeće uloge, funkcije i zadaci Front i Back Officea u procesu investiranja deviznih rezervi, te data preporuka za precizniju podjelu odgovornosti između službi kako bi bio smanjen operativni rizik. Na završnom sastanku članova misije MMF-a, dijela menadžmenta Odjeljenja za bankovne usluge CBBiH i glavnog kontrolora, predstavnici MMF-a prezentirali su svoje stavove o sadašnjem upravljanju deviznim rezervama CBBiH, te sugestije za dalja ulaganja i organiziranja poslova u Odjeljenju za bankovne usluge. Preporuke su, prema značaju za smanjenje rizika, rezimirane u akcionom planu.

Prezentirani makroekonomski pokazatelji

Članovi Upravnog vijeća Centralne banke BiH (CBBiH) razgovarali su sa šefom Misije Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) u BiH **Peterom Doyleom** kojem su prezentirali glavne makroekonomske pokazatelje. Kako je BiH relativno mali ekonomski prostor, BDP u 2002. godini iznosio je 10,5 milijardi KM, no stvarni podatak je, vjerovatno, mnogo veći, a neke procjene govore o mogućem povećanju BDP za za 3,7 posto u 2003. godini. Tokom razgovora je istaknuto da je, od uvođenja aranžmana currency boarda, inflacija u BiH značajno smanjena. Tako je u junu/lipnju, inflacija na godišnjem nivou bila jedan posto, što je oko polovice inflacije u zoni eura. Industrijska proizvodnja u oba entiteta zabilježila je rast. Tako je u prvom dijelu godine u Federaciji BiH zabilježen rast po prosječnoj stopi od 4,9 posto, a u Republici Srpskoj (RS) iznosi 4,3 posto. Nezaposlenost sigurno ostaje jedan od glavnih problema u BiH. Službena statistika govori o više od 40 posto nezaposlenosti, a prema međunarodno usporedivim podacima, ona je manja od 20 posto. Prosječne neto plate su relativno visoke i za juni/lipanj 2003. godine je iznosila 527 KM u Federaciji BiH, a 379 KM u RS. Za godinu dana, one su povećane za 11,9 posto u Federaciji BiH, a za 11,5 posto u RS, što predstavlja realno povećanje za više od deset posto. Krajem juna/lipnja svi monetarni agregati su povećani u odnosu na prethodni mjesec. U strukturi ukupnih depozita, oni u domaćoj valuti u junu/lipnju povećali su udio na 49 posto sa 45 posto koliko su iznosili sredinom

2002. godine. Depoziti u domaćoj valuti iznosili su, po prvi put, više od dvije milijarde KM, što jasno govori o jačanju povjerenja u domaću valutu. Od početka juna/lipnja primjenjuje se novi sistem obračuna obaveznih rezervi komercijalnih banaka. Osnovica je proširena na sve depozite, stopa smanjena sa deset na pet posto, a gotov novac u blagajnama banaka ne može biti korišten za ispunjenje obavezne rezerve. Značajno je povećana i naknada koju CBBiH plaća komercijalnim bankama na stanje ukupnog računa rezervi. To je novi stimulans komercijalnim bankama da unesu sredstva u zemlju i drže ih na računu rezervi u CBBiH. Neto devizne rezerve CBBiH su od maja/svibnja značajno povećane i krajem augusta/kolovoza iznosile su 2,4 milijarde KM. Neto slobodne devizne rezerve veće su od 140 miliona KM. Kamatne stope u BiH bilježe neznatan pad, iako su i dalje relativno visoke. U odnosu na juni/lipanj prošle godine, aktivne kamatne stope na kratkoročne kredite smanjene su za 2,43 posto, a na dugoročne za 1,42 posto. U prvom kvartalu 2003. godine, deficit tekućeg računa iznosio je 839 miliona KM i neznatno je manji od deficita u istom periodu prošle godine. Glavni uzrok visokog deficita tekućeg računa je visok trgovinski deficit koji je zabilježen i u drugom kvartalu 2003. godine, a pokrivenost uvoza izvozom je 31 posto. Činjenica je da je BiH suočena sa stalno visokim deficitom trgovinskog bilansa, no vanjski dug je i dalje pod kontrolom, a njegovo servisiranje uredno, istakli su članovi Upravnog vijeća CBBiH.

Prezentacija grupacije WestAM

Izvršni direktor West AM grupacije iz Londona **Ian Williams** održao je u prostorijama Centralne banke BiH (CBBiH) u Sarajevu prezentaciju o strukturi, lokaciji, uslugama i osnovnoj strategiji ove grupacije. Prezentirana su tri osnovna proizvoda koja se međusobno razlikuju prema očekivanom povratu, riziku i ročnosti, a to su WestAM Securite, WestAM Euribor Plus i WestAM Jour.

Osnovni koncept WestAM-a je oprezno upravljanje sredstvima uložnim u proizvode sa velikom likvidnošću, djelimičnom ili potpunom zaštitom u odnosu na generelni rizik kamatnih stopa. Prezentacija je obavljena na poziv Investicionog komiteta CBBiH koji već duže vrijeme razmatra mogućnosti prestrukturiranja portfolia i početka ulaganja dijela deviznih rezervi u visoko kvalitetne euro

denominirane vrijednosne papire. WestAM je u potpunosti u vlasništvu WestLB AG (Westdeutsche Landesbank Girozentrale) i bavi se upravljanjem sredstvima, a predstavništva koja pokrivaju različite regije, smještene su u Dusseldorfu, Houstonu, Londonu, New Yorku, Parisu i Sydneyu. WestLB AG je odijeljena na više podgrupacija koje se bave različitim poslovima.

ROTACIJA VICEGUVERNERA

Kozarić preuzima Odjeljenje za bankarstvo, Vladušić administraciju i financije

Na osnovu odluke Uprave Centralne banke BiH

financije u CBBiH. Tako će viceguverner **Kemal Kozarić**,

ma administraciju i financije u CBBiH. Viceguverner **Dragan**

Kemal Kozarić

Ljubiša Vladušić

Dragan Kovačević

(CBBiH), 1. oktobra/listopada 2003. godine dolazi do rotacija viceguvernera CBBiH nadležnog za Odjeljenje za bankarstvo i viceguvernera nadležnog za administraciju i

financije u CBBiH. Tako će viceguverner **Kemal Kozarić**, koji je do sada bio zadužen za administraciju i financije, preuzeti Odjeljenje za bankarstvo od viceguvernera **Ljubiše Vladušića**. Viceguverner Vladušić preuzi-

ma administraciju i financije u CBBiH. Viceguverner **Dragan Kovačević** i dalje je nadležan za Odjeljenje za ekonomska istraživanja i statistiku. Rotacije viceguvernera CBBiH definirane su Pravilnikom CBBiH.

Upravljanje financijskim i operativnim rizicima

Ekonomska neizvjesnost i slabost financijskog sektora povećavaju rizike svim centralnim bankama. Ovi rizici ne mogu biti izbjegnuti, ali mogu biti identificirani, mogu biti određene mjere i moguće je upravljati njima. Oni koji rade u centralnim bankama sve više shvataju da je stvaranje okvira za prihvatanje, razumijevanje i upravljanje rizicima, suština njihovog posla. Stoga je Cambridge univerzitet u Londonu organizirao seminar o upravljanju financijskim i operativnim rizicima za one koji su na čelu centralnih banaka. Seminarom je predsjedavao guverner Centralne banke BiH (CBBiH) **Peter Nicholl**, a u radu seminara učestvovali su viceguverneri **Kemal Kozarić** i **Ljubiša Vladušić**. Tokom seminara istaknuto je da se, u isto vrijeme, djelatnici CBBiH suočavaju i sa zahtjevima za unapređenje njihovog posla, stoga se postavlja pitanje kako to mogu raditi istovremeno uz upravljanje rizicima. Tokom ključnih sesija razgovarano je o najefikasnijim sredstvima organiziranja i koordiniranja planova o nepredviđenim mogućnostima kako bi bile ograničene posljedice operativnih propusta ili katastrofa. Eksperti iz različitih disciplina tokom

diskusija omogućili su učesnicima da uporede tehnike koje koriste njihove centralne banke sa

Jasno određene Smjernice definiraju strukturu donošenja odluka u upravljanju deviznim

rezervama. U skladu sa Smjernicama, postoje tri različita nivoa koji imaju različite odgovornosti u upravljanju rezervama: Upravno vijeće CBBiH, Investicioni komitet CBBiH i Odjeljenje za bankarstvo. CBBiH je bila prilično oprezna u

Zajednička fotografija učesnika seminara

definiranju nivoa prihvatljivog rizika u upravljanju deviznim rezervama, jer su one, dodao je viceguverner Vladušić, od ogromnog značaja za monetarne poslove BiH. Jedna od važih uloga CBBiH je i omogućavanje funkcioniranja platnog sistema u državi koji se, kako je učesnicima seminara pojasnio viceguverner Kozarić, sada odvija posredstvom komercijalnih banaka. CBBiH je vlasnik žiro kliringa, sistema za obradu velikog broja platnih naloga malog iznosa i RTGS-a, sistema za bruto poravnanja u realnom vremenu, za obradu naloga velikog iznosa, odnosno hitnih naloga. CBBiH, posebno, vodi računa o pouzdanosti i sigurnosti ovog sistema, a potvrda toga je izgradnja rezervnog sistema na drugoj lokaciji, u Banjoj Luci, gdje je locirana jedna od jedinica CBBiH, kazao je viceguverner Kozarić.

okvirom vodećih institucija i akademskih istraživanja. Učesnici su istraživali kako identificirati, uspostaviti mjere i upravljati najvažnijim rizicima sa kojima se suočavaju centralne banke. Čak i iskusni djelatnici u centralnim bankama imali su potrebu vlastite koncepte najbolje prakse uporediti sa konceptima svojih kolega i zvaničnih institucija. U diskusijama, predstavnici CBBiH istakli su da se najveći rizici u BiH pojavljuju u dva područja, održanju currency boarda u cjelini i u upravljanju deviznim rezervama. Prema riječima viceguvernera Vladušića, provjere i sigurnosne mjere za efikasno upravljanje deviznim rezervama definirane Smjernicama za investiranje deviznih rezervi, aktom koji je usvojen, a koji prema potrebi, konstantno revidira i mijenja Upravno vijeće CBBiH, kao najviši organ u CBBiH.

definiranju nivoa prihvatljivog rizika u upravljanju deviznim rezervama, jer su one, dodao je viceguverner Vladušić, od ogromnog značaja za monetarne poslove BiH. Jedna od važih uloga CBBiH je i omogućavanje funkcioniranja platnog sistema u državi koji se, kako je učesnicima seminara pojasnio viceguverner Kozarić, sada odvija posredstvom komercijalnih banaka. CBBiH je vlasnik žiro kliringa, sistema za obradu velikog broja platnih naloga malog iznosa i RTGS-a, sistema za bruto poravnanja u realnom vremenu, za obradu naloga velikog iznosa, odnosno hitnih naloga. CBBiH, posebno, vodi računa o pouzdanosti i sigurnosti ovog sistema, a potvrda toga je izgradnja rezervnog sistema na drugoj lokaciji, u Banjoj Luci, gdje je locirana jedna od jedinica CBBiH, kazao je viceguverner Kozarić.

Prag: A. Kapetanović uspješno predstavila BiH i njenu novčanicu

Ambasadorica BiH u Austriji Amira Kapetanović učestvovala je na Međunarodnom simpoziju o papirnim novčanicama u svijetu koji je 11. septembra/rujna 2003. godine održan u Pragu. Predstavljajući Centralnu banku BiH (CBBiH), ambasadorica Kapetanović održala je uvodno izlaganje o BiH, njenoj historiji, uspostavljanju CBBiH i puštanju novčanica u opticaj, koje je izazvalo veliku pažnju i bilo izuzetno dobro prihvaćeno. Tokom izlaganja, ambasadorica je ukazala na višestruk značaj bosanskohercegovačke novčanice, konvertibilne marke, koja se prvi put u opticaju pojavila 22. juna/lipnja 1998. godine. Osim praktične primjene i činjenice da je sastavni dio identiteta BiH, poseban značaj novčanice je u tome što je imala i integrativnu ulogu, kazala je ambasadorica Kapetanović. Do puštanja novčanice u opticaj, u gotovinskom prometu u BiH korištene su četiri valute - bosanskohercegovački dinar, jugoslavenski dinar, hrvatska kuna i njemačka marka, s tim da je njemačka marka bila jedina valuta koja je korištena na cijelom prostoru BiH. Striktna provedba monetarne politike zasnovane na

aranžmanu currency boarda, prema kojem svaka novčanica i kovanica mora imati puno

pokriće u slobodnim konvertibilnim deviznim sredstvima po fiksnom kursu, stvorila je povjerenje građana BiH u stabilnost i konvertibilnost KM zahvaljujući kojima je KM

ubrzo postala dominantna valuta u gotovinskim transakcijama u svim dijelovima zemlje. Ambasadorica je govorila i o izgledu novčanica i sigurnosnim karakteristikama, napomenuvši da posljednja novčanica koja je puštena u opticaj, novčanica od 200 KM, ima zaštitu identičnu onoj koju ima i euro. Istakavši da se KM može mijenjati u određenim bankama nekoliko zemalja, ambasadorica Kapetanović je izlaganje zaključila konstatacijom da svaka novčanica ima simboliku, ako se uzme u obzir da se na njima nalaze stari bosanski stećci, most na rijeci Drina, pisci rođeni u BiH. Stoga i svaka od njih predstavlja dio mozaika bosanskohercegovačke historije, kazala je ambasadorica. Češki domaćini su tokom simpozija u više navrata pohvalili učešće BiH, dok su predstavnici Venecuele, SAD i Kanade u svojim izlaganjima ukazali na instruktivno izlaganje predstavnika BiH. Ambasadorica je prezentirala i specimene bh. novčanica, a gostima simpozija i predstavnicima udruženja numizmatičara podijelila jubilarne setove kovanica. Istovremeno je iskazala nadu da će i ova promocija doprinijeti unapređenju odnosa Češke Republike i BiH.

**PETER NICHOLL: NEUTEMELJENE
IZJAVE O BANKROTU BiH**

Guverner Centralne banke BiH (CBBiH) **Peter Nicholl** smatra neutemeljenim izjave prema kojima je BiH suočena sa nesolventnošću i nalazi se pred bankrotom. Ovakve izjave, kojima se odvrću potrebne investicije, nisu štetne samo za državu, već su netačne iz više razloga, izjavio je guverner. Prva činjenica koja potvrđuje da BiH nije suočena sa nesolventnošću ili bankrotom je ukupni vanjski dug BiH koji je umjeren i iznosi nešto više od 40 posto GDP. Vanjski dug je u potpunosti servisiran do sada i njegovo servisiranje neće predstavljati problem za BiH u budućnosti, kazao je guverner. O tome da BiH nije pred bankrotom potvrđuju i devizne rezerve BiH koje su posljednjih mjeseci povećane. U zemljama koje se suočavaju sa nesolventnošću devizne rezerve se ne povećavaju, već se ubrzano smanjuju, naglašava guverner Nicholl. Krajem augusta/kolovoza 2003. godine devizne rezerve CBBiH iznosile su 2,4 milijarde KM, a od maja/svibnja 2003. godine povećane su za 250 miliona KM ili za nešto više od deset posto. Tokom prvih deset dana septembra/rujna, povećane su za dodatnih 100 miliona KM, što znači da je uzlazni trend nastavljen i nakon ljeta. "Ovaj uzlazni trend u deviznim rezervama pokazuje da je vanjska finansijska pozicija BiH ojačala tokom posljednjih nekoliko mjeseci, čineći time potpuno neprikladnim komentare o nesolventnosti i bankrotu", naglasio je guverner Nicholl. Veliki trgovinski deficit koji BiH ima predstavlja problem, rekao je Nicholl, te dodao da se slaže da su povećanje izvoza i promoviranje izvoza prioriteta za BiH. Veliki trgovinski deficit koji BiH ima nije ništa novo, jer je pokrivenost uvoza izvozom u proteklih pet godina konstantno bila 30 posto ili manje. Prema podacima kojima raspolaže CBBiH, trgovinski deficit za prvih šest mjeseci 2003. godine je manji u odnosu na isti period prošle godine, tako da se i ovaj trend počinje kretati u pravom smjeru.

**POVEĆAVA SE OSNOVICA ZA
OBRAČUN OBAVEZNIH REZERVU**

U prvih deset dana septembra/rujna 2003. godine, nivo depozita banaka, koji služi kao osnovica za obračun obavezne rezerve, dostigao je iznos od pet milijardi KM. Primjenom nove Odluke o

obaveznoj rezervi, ukupni depoziti banaka, koje čine depoziti u KM i devizni depoziti, od 1. juna/lipnja 2003. godine, kada je na snagu stupila Odluka, do 10. septembra/rujna, povećani su za 476,3 miliona KM ili za 10,5 posto. Od 10. septembra/rujna 2002. godine do 10. septembra/rujna 2003. godine depoziti banaka u KM povećani su za 500 miliona KM ili za 30 posto. Povećanje nivoa depozita banaka pokazuje da jača povjerenje građana u bankarski sistem BiH i da se povećava udio njihove štednje koja je sastavni dio bankarskih depozita. Također, zbog ubrzanog povećanja depozita, likvidnost komercijalnih banaka je izuzetno visoka i banke drže značajno više novca na svojim računima nego što je to potrebno na osnovu obavezne rezerve.

**ODRŽANA DRUGA SJEDNICA NOVOG
SAZIVA UPRAVNOG VIJEĆA CBBiH**

Upravno vijeće Centralne banke BiH (CBBiH) složilo se da CBBiH plati 20 posto iznosa prve rate na ime članarine Vijeća ministara BiH u Razvojnoj banci Vijeća Evrope. Ova odluka je donesena na drugoj sjednici novog saziva Upravnog vijeća CBBiH, koja je održana 17. septembra/rujna 2003. godine u Sarajevu. Upravno vijeće CBBiH je uvjeren da će odluka o pristupanju Razvojnoj banci Vijeća Evrope biti pozitivna za budući ekonomski i društveni razvoj BiH, te je odlučilo da pomogne vlastima u ispunjavanju uslova za plaćanje članarine. Upravno vijeće CBBiH se, također, složilo sa zahtjevom Ureda visokog predstavnika (OHR) u BiH, koji predsjedava Komisijom za sprečavanje pranja novca, da CBBiH radi sa svim komercijalnim bankama na uspostavi jedinstvenog registra računa za cijelu zemlju. Projektni tim će biti uspostavljen što je moguće prije, s obzirom na činjenicu da je uspostava jedinstvenog registra bankarskih računa značajan korak u borbi protiv pranja novca i drugih vrsta finansijskog kriminala u BiH.

**PETER NICHOLL NA DRUGOM
POSLOVNOM OKRUGLOM STOLU SA
VLADAMA BiH**

Guverner Centralne banke BiH **Peter Nicholl** očekuje u narednom periodu zadržavanje inflacije u BiH na postojećem nivou, ekonomski rast od šest ili sedam posto godišnje i postepeno poboljšanje platnog bilansa. Ova pozitivna ekonomska predviđanja, međutim, zavise od novih procesa ekonomskih reformi koji se u BiH

ubrzavaju. Iako je okruženje za privatne investicije unaprijeđeno, i dalje postoje rizici za investiranje u BiH, rekao je guverner Nicholl, govoreći

tokom drugog okruglog stola sa predstavnicima vlasti BiH, koji je u organizaciji "Economist Conference", 22. i 23. septembra/rujna 2003. godine održan u Sarajevu. On je dodao da sada vjeruje da su mogućnosti premašile rizike. Guverner je istakao da je veoma teško precizno procijeniti kako će izgledati ekonomija BiH, zbog toga što BiH prolazi kroz brojne tranzicije istovremeno, te zbog činjenice da ekonomska situacija zavisi od ubrzanja ekonomskih i zakonskih reformi. "Sve dok zakonski i poreski sistemi ne budu izmijenjeni brzo i iz temelja, BiH će imati tešku budućnost", upozorio je guverner CBBiH na konferenciji, te dodao da je optimista i da je uvjeren da će uslijediti nastavak u uspostavi makroekonomske stabilnosti i ubrzanje reformi. U izlaganju guverner je govorio i o CBBiH i njenoj ulozi u održavanju finansijske stabilnosti u BiH, unapređenju u bankarskom sektoru, a posebno o promjenama u finansijskom sektoru koje slijede u bliskoj budućnosti. S obzirom na to da BiH ima stabilnu Centralnu banku i stabilnu valutu, te unaprijeđen bankarski sektor, izazovi u naredne dvije godine biće održati finansijsku stabilnost i razviti tržište kapitala i vrijednosnih papira. Među inicijativama koje su predložene ili su u fazi realizacije su uspostava i rad Vijeća za tržište kapitala, izrada suverenog kreditnog rejtinga, uspostava tržišta vrijednosnih papira, vođenje bankarske supervizije pod okriljem CBBiH, harmoniziranje standarda i odredbi u svim oblastima finansijskog tržišta sa standardima i propisima Evropske unije, te eventualna uspostava regionalne berze.

VIJESTI IZ GLAVNIH JEDINICA I FILIJALA**GBRS BANJA LUKA**

Od uvođenja novog načina obračuna obavezne rezerve, prosječno stanje rezervi banaka u Republici Srpskoj (RS) povećano je za 79 posto i iznosi 93.259.252,00 KM. U istom periodu, depozitna osnovica za obračun obavezne rezerve povećana je za 173 posto, pri čemu je samo osnovica u KM povećana za 39 posto.

GJ MOSTAR

Stupanjem na snagu nove Odluke o utvrđivanju i održavanju obvezni rezervi i utvrđivanju naknade na iznos rezerve, u Glavnoj jedinici (GJ) Mostar povećan je račun rezervi komercijalnih banaka. Od 1. juna/lipnja do 20. septembra/rujna računi rezervi povećani su za 143,75 posto. U augustu/kolovozu na nivou GJ Mostar obrađeno je ukupno 123.411 transakcija od čega 120.419 transakcija žirokliranja i 2.992 transakcije RTGS. U mjenjačnicama Splitske banke d.d. Split, od 1. januara/siječnja do 28. augusta/kolovoza zamijenjeno je i predato 2.124.000,00 KM, što je rezultat primjene Ugovora o prodaji i kupovini konvertibilnih maraka, zaključenog između Centralne banke BiH i Splitske banke d.d. Split.

FILIJALA BRČKO

U septembru/rujnu urađen je rebalans budžeta Filijale Brčko za 2003. godinu. U Filijali je

uspostavljena nova ISDN linija (digitalna telefonska linija). Rukovodilac Filijale **Mirzeta Arnautović** prisustvovala je 29. septembra/rujna prijemu koji je upriličen u Regionalnom uredu visokog predstavnika (OHR) u Brčkom u povodu odlaska sa dužnosti supervizora za Brčko **Henry Clarkea**. U toku mjeseca, u Filijali su obavljane redovne aktivnosti u vezi sa trezorskim poslovanjem, statistikom, platnim prometom i računovodstvom.

GJ SARAJEVO

U septembru/rujnu nastavljene su aktivnosti na adaptaciji novih poslovnih prostorija Glavne jedinice (GJ) Sarajevo u ulici Mehmeda Spahe broj 3. Nakon rješenja administrativnih pitanja, izvođači radova "Siemens" i GP "Bosna" sa kooperantima su nastavili obavljati poslove predviđenim tempom tako da se završetak radova očekuje u decembru/prosincu ove godine. U Službi za bankarstvo otvoreno je šest posebnih računa banaka po osnovu odluke visokog predstavnika u BiH o blokadi sredstava klijenata s ciljem sprečavanja terorističkih aktivnosti ili aktivnosti kojima se opstruira provedba mira. Analizom rada Službe za trezorske poslove zaključno sa 31. augustom/kolovozom 2003. godine, utvrđeno je znatno povećanje broja i vrijednosti transakcija, tako da je bilo ukupno 949 ulaza sa 18.387.123 komada novčanica i 5.503.200 komada kovanica. Ukupno je bilo 882 izlaza sa 18.385.290 komada novčanica i 5.476.476 komada kovanica, te je promet ovog trezora izjednačen sa Trezorom u Banjoj Luci.

FILIJALA PALE

Filijala Glavne banke Republike Srpske (GBRS) Pale realizirala je sve predviđene aktivnosti za septembar/rujan. Tokom svih devet mjeseci ostvareno je povećanje pozitivnog salda kupoprodaje KM-a na nivou Filijale, a u septembru/rujnu saldo je bio za 2,2 posto veći u odnosu na august/kolovoz. Saldo računa rezervi banaka koje vodi Filijala Pale povećan je za 2,5 posto u odnosu na prethodni mjesec. U septembru/rujnu broj transakcija prodaje KM bankama povećan je za 11,9 posto u odnosu na isti period prethodnog mjeseca, dok je broj transakcija kupovine KM smanjen za 11,1 posto u odnosu na isti period prethodne godine.

Nova zgrada Filijale Pale

U CBBiH 264 uposljena

U septembru/rujnu 2003. godine nije bilo upošljavanja novih službenika, niti službenika koji su napustili Centralnu banku BiH (CBBiH). Također, nije bilo ni ras-

poređivanja službenika na druga radna mjesta. U CBBiH uposljena su ukupno 264 službenika, od kojih je 260 u radnom odnosu na neodređeno, a četiri službenika u rad-

nom odnosu na određeno vrijeme. Od ukupnog broja službenika na neodređeno vrijeme, jedan službenik - pripravnik nalazi se na neplaćenom odsustvu.

EDUKACIJA

Veći broj uposlenih u CBBiH na seminarima i konferencijama

Guverner CBBiH **Peter Nicholl**, te viceguverneri **Kemal Kozarić** i **Ljubiša Vladušić** učestvovali su u radu seminara koji je od 31. augusta/kolovoza do 4. septembra/rujna održan na Cambridge univerzitetu u Londonu. Naziv seminara bio je "Financijsko i operativno upravljanje rizicima za uposlenike centralne banke", a održan je u organizaciji Central Banking Publications LTD iz Londona. Rukovodilac Odjeljenja za računovodstvo i financije Centralnog ureda Centralne banke BiH (CBBiH) **Ninoslav Gregović** boravio je od 8. do 12. septembra/rujna u Londonu, gdje je prisustvovao seminaru pod nazivom

Ninoslav Gregović

"Financije i računovodstvo, upravljanje u centralnim bankama". Organizator je bila Banke Engleske. U Sofiji je od 18. do 20. septembra/rujna boravila **Anda Bijeljac**, koordinator Službe za kadrovske poslove u CBBiH. Prisustvovala je seminaru pod nazivom "Ljudski faktor, globalni promotor razvoja kadrovskih poslova". U organizaciji Banke za međunarodna poravnanja (Bank for International Settlements - BIS), u Beatenbergu je od 1. do 5. septembra/rujna održan seminar čiji je naziv bio "Tehnike naprednog upravljanja rizikom". Prisustvovao mu je ekonomista za bankarstvo u Glavnoj banci Republike Srpske (GBRS) CBBiH **Dragan Jović**. Godišnjoj skupštini Svjetske banke i Međunarodnog monetarnog fonda, koja je ove godine održana od 20. do 24. septembra/rujna

Anda Bijeljac

u Dubajju, u ime CBBiH prisustvovali su viceguverneri **Kemal Kozarić** i **Dragan Kovačević**. Viceguverner Kovačević boravio je 11. i 12. septembra/rujna u Sarandi (Albanija), gdje je prisustvovao konferenciji o albanskoj privredi, čiji je organizator bila Banka Albanije. U organizaciji češke Narodne banke, u Pragu je održan seminar o kreditnim rizicima i ublažavanju kreditnog rizika. Ovom seminaru, koji je održan od 22. do 26. septembra/rujna prisustvovala je **Vasilija Arapović**, rukovodilac Odjeljenja za monitoring i analize. Ekonomista u Službi za statistiku vladinih financija vanjskog duga i realnog sektora **Amila Delić** boravila je u Lipicama gdje je, u organizaciji CEF-a, od 8. do 19. septembra/rujna održan seminar o financijskom programiranju i politikama. Seminaru čiji je naziv bio "9 i DBA 2 - ORACLE 9 i osnove DBA II" prisustvovala je stručnjak za baze podataka i u Službi za programiranje i razvoj **Lamija Čemalović**. Seminar je održan od 8. do 12. septembra/rujna u Zagrebu, a organizator je bila firma ORACLE. U radu seminara pod nazivom "Platni sistemi i sistemi poravnanja za centralne banke" učestvovao je rukovodilac Odjeljenja za platne sis-

teme Centralnog ureda CBBiH **Đorđe Racković**. Seminar je organizirala Evropska centralna banka, a održan je od 1. do 3. septembra/rujna u Frankfurtu. Racković je prisustvovao i međunarodnoj Konferenciji kliničkih institucija koja je održana od 18. do 20. septembra/rujna u Skoplju. Konferenciju je organizirala klinička kuća KIBS AD iz Skoplja. Međunarodni seminar o bankarskoj superviziji, koji je od 5. do 12. septembra/rujna održan u Beatenebergu pohađala je **Ljiljana Marijanović**, koordinator za bankovnu superviziju u Uredu guvernera. Seminar je održan u organizaciji BIS-a. Koordinator Službe za bankarstvo GBRS Banja Luka **Radmila Grujičić** prisustvovala je Miločerskom ekonomskom forumu 2003, koji je Savez ekonomista Srbije i Crne Gore organizirao od 17. do 19. septembra/rujna. Sastanku korisničke grupe RTGS sistema u Rigi, održanom od 18. do 20. septembra/rujna u organizaciji LOGICA-e, prisustvovao je koordinator Službe za informatičku podršku Odjeljenja za platne sisteme **Saša Lemez**. Zamjenica kontrolora Milosija Drakulić i koordinator Odjeljenja za monitoring i analize **Novo Cicović** prisustvovali su seminaru o temi "Računovodstvo i financije u kriznom ambijentu" u Tesliću. Seminar je održan od 18. do 20. septembra/rujna u organizaciji Saveza računovođa i revizora Republike Srpske.

Đorđe Racković

Amila Delić

teme Centralnog ureda CBBiH **Đorđe Racković**. Seminar je organizirala Evropska centralna banka, a održan je od 1. do 3. septembra/rujna u Frankfurtu. Racković je prisustvovao i međunarodnoj Konferenciji kliničkih institucija koja je održana od 18. do 20. septembra/rujna u Skoplju. Konferenciju je organizirala klinička kuća KIBS AD iz Skoplja. Međunarodni seminar o bankarskoj superviziji, koji je od 5. do 12. septembra/rujna održan u Beatenebergu pohađala je **Ljiljana Marijanović**, koordinator za bankovnu superviziju u Uredu guvernera.

Seminar je održan u organizaciji BIS-a. Koordinator Službe za bankarstvo GBRS Banja Luka **Radmila Grujičić** prisustvovala je Miločerskom ekonomskom forumu 2003, koji je Savez ekonomista Srbije i Crne Gore organizirao od 17. do 19. septembra/rujna. Sastanku korisničke grupe RTGS sistema u Rigi, održanom od 18. do 20. septembra/rujna u organizaciji LOGICA-e, prisustvovao je koordinator Službe za informatičku podršku Odjeljenja za platne sisteme **Saša Lemez**. Zamjenica kontrolora Milosija Drakulić i koordinator Odjeljenja za monitoring i analize **Novo Cicović** prisustvovali su seminaru o temi "Računovodstvo i financije u kriznom ambijentu" u Tesliću. Seminar je održan od 18. do 20. septembra/rujna u organizaciji Saveza računovođa i revizora Republike Srpske.

Seminar je održan u organizaciji BIS-a. Koordinator Službe za bankarstvo GBRS Banja Luka **Radmila Grujičić** prisustvovala je Miločerskom ekonomskom forumu 2003, koji je Savez ekonomista Srbije i Crne Gore organizirao od 17. do 19. septembra/rujna. Sastanku korisničke grupe RTGS sistema u Rigi, održanom od 18. do 20. septembra/rujna u organizaciji LOGICA-e, prisustvovao je koordinator Službe za informatičku podršku Odjeljenja za platne sisteme **Saša Lemez**. Zamjenica kontrolora Milosija Drakulić i koordinator Odjeljenja za monitoring i analize **Novo Cicović** prisustvovali su seminaru o temi "Računovodstvo i financije u kriznom ambijentu" u Tesliću. Seminar je održan od 18. do 20. septembra/rujna u organizaciji Saveza računovođa i revizora Republike Srpske.

CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
Mjesečni bilans stanja (privremeni) od 31. augusta/kolovoza 2003.
Objašnjenja

Mjesečni bilans stanja se izdaje da bi se obezbijedile informacije o radu Centralne banke Bosne i Hercegovine prema pravilu currency boarda i da bi se ponudile posebne informacije koje zahtjeva Zakon o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine.

Neke posebne karakteristike bilansa stanja od 31. augusta/kolovoza su:

Na dan 31. augusta/kolovoza Banka je zadovoljila obaveze pravila currency boarda kako to navodi član 31. Zakona. Stanje neto strane aktive prevazilazi njenu monetarnu pasivu u konvertibilnim markama (KM) za 143.817.674 KM. Ovo je prikazano u stavki neto devizna aktiva minus monetarna pasiva.

Devizna aktiva je sačinjena uglavnom od depozita koji se drže kod ino-banaka.

Bilans stanja također prikazuje kompoziciju držanja valuta tako što ih diferencira u EUR i ostale valute.

Bančini devizni depoziti donose prihod od kamata za Banku.

Monetarna pasiva je u najvećem obimu predstavljala obavezu Banke za KM novac u opticaju (1.739.150.137 KM) i rezervne depozite rezidentnih banaka (502.747.095 KM).

Kapital i rezerve odražavaju početni kapital i rezerve, dionice i akumulirane dobiti Banke od početka njenog rada 11. augusta/kolovoza 1997.

Kao depozitar za članstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u, Banka iskazuje u bilansu stanja MMF-ove račune 1 i 2 kao stranu pasivu, i čuva vrijednosne papire Vlade Bosne i Hercegovine vezane za članstvo. Istovremeno djelujući i kao fiskalni agent u ime Vlade u njenim odnosima sa MMF-om, Banka evidentira sredstva i obaveze Vlade vezane za članstvo na povjerilačkim računima odvojenim od bilansa stanja.

Konsolidacijom svih računa vezanim za članstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u izračunava se obaveza kao neto članska pozicija od 257.505.598 KM.

Banka također vodi određene račune stranih valuta u smislu sporazuma između Vlade Bosne i Hercegovine i stranih vlada i finansijskih organizacija, kao i devizne račune državnih institucija i agencija za koje Banka djeluje kao agent. Kako ovi računi nisu niti aktiva niti pasiva CBBiH, oni nisu uključeni u gore navedeni bilans stanja. Ukupni iznos sredstava koja se drže na ovim računima je bio 279.381.818 KM.

Dalji upiti koji se tiču Mjesečnog bilansa stanja mogu se uputiti Odjeljenju za računovodstvo i financije u Sarajevu na tel. (33) 27 81 19, fax. (33) 27 82 94. Predstavnici medija mogu se obratiti Službi za odnose s javnošću na tel. (33) 27 81 23, fax. (33) 27 82 96.

Centralna banka Bosne i Hercegovine je neovisna monetarna institucija BiH i nema nikakvih organizacijskih veza sa bilo kojom poslovnom bankom.

CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
Mjesečni bilans stanja (privremeni) od 31. augusta/kolovoza 2003.
(iznosi u KM ekvivalentima)

AKTIVA		Ukupan iznos	EUR	Ostale valute
1	Devizna aktiva	2.404.956.296	2.401.822.121	3.134.175
1.1	Gotovina	42.834.994	42.804.343	30.651
1.2	Kratkoročni depoziti	2.360.639.492	2.359.017.778	1.621.714
1.3	SDR u MMF-u	1.481.810	0	1.481.810
2	Ostala aktiva	70.456.598		
UKUPNA AKTIVA (1 + 2)		2.475.412.894		

PASIVA		Ukupan iznos
3	Monetarna pasiva	2.260.040.961
3.1	Valuta u opticaju	1.739.150.137
3.2	Kreditni bilans rezidentnih banaka	502.747.095
3.3	Kreditni bilans ostalih rezidenata	18.143.729
4	Obaveze prema nerezidentima	1.097.661
5	Ostala pasiva	9.130.442
6	Kapital i rezerve	205.143.830
UKUPNA PASIVA (3+4+5+6)		2.475.412.894

Neto devizna aktiva minus monetarna pasiva (1 - 3 - 4)	143.817.674
--	-------------

Jasmina Halilbegović
Glavni kontrolor

P. W. Nichol
Guverner
Sarajevo (datum) 23.09.2003.